

# KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

C. kr. kmetijske družbe  za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na  $\frac{1}{2}$  strani 60 K, na  $\frac{1}{3}$  strani 30 K, na  $\frac{1}{4}$  strani 15 K in na  $\frac{1}{11}$  strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 9. V Ljubljani, 15. maja 1915. Letnik XXXII.



**Obseg:** Soseđa Razumnika konjereja. — Ne zanemarjajte kokošereje! — Še nekaj o diamantu. — Zakaj imamo na Kranjskem slabo podkovane konje in konje s slabimi kopiti? — Rjavi hrošči močno krmilo za prašice in kuretino. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.**

## Soseđa Razumnika konjereja.

### 16. Krmljenje kobil in žrebet.

Nekega nedeljskega popoldne je vprašal Kopitar Razumnika: »Ali si že odstavil svoja žrebeta, saj so ista že po tri mesece stara? Mislim, da je že skoraj čas za to.«

»Gidрино žrebe je staro že  $4\frac{1}{2}$  mesecev, odstavil sem ga prejšnji teden,« je odvrnil nagovorjeni. Oni dve žrebeti od Miške in Male pa nista niti še po štiri mesece stari, zato morata še vedno sesati.«

Kopitar je odvrnil nato: »Jaz pa sem svoji žrebeti s tremi meseci že popolnoma ločil od kobil. Že davno zobljeta oves in tudi seno jima že prav dobro gre. Po mojem mnenju popolnoma zadostuje, če žrebe tri mesece sesa.«

»Stem se pa jaz prav nič ne strinjam,« je odgovoril Razumnik, »kajti čimdlje žrebe dobiva materno mleko tem bolje je zanj.«

»Pa vendar sta se moji žrebeti kar sami odvadili sesati,« je povzel Kopitar. »Kobile so morale v zadnjem času precej trdo delati in mleko se je kar samo posušilo. Žrebeti sta potemtakem dobili zelo malo mleka in sta morali žreti oves in seno, ki pa je jima šlo prav dobro v slast.«

»Ali pa sta tvoji žrebeti tudi tako lepi kot je moje od Gidre?« je vprašal Razumnik. »Enako stara so. Daj, da jih primerjava. Sem zares prav zelo radoveden.«

Odšla sta na tekališče, kjer sta bili Kopitarjevi žrebeti.

»Ali nista lepi?« je radovedno vprašal Kopitar. »Seveda pozobljeta sedaj veliko ovsa.«

Razumnik je odvrnil: »Ne more se tajiti. Lepo rasli sta, vendar se pa nikakor ne moreta primerjati z mojim žrebčkom od Gidre.«

»Prosim te, oglejva si ga malo, ker že dolgo nisem bil v tvojem hlevu,« je poprosil Kopitar.

»Dobro, pojdiva skupaj,« je odvrnil Razumnik. »Saj je danes nedelja in ne bova ničesar zamudila.«

Odšla sta k Razumniku in krenila na pašnik za žrebeta, kjer je Gidрино žrebe veselo skakljalo.

»Kako se ti zdi žrebček,« je vprašal Razumnik. »Mislim, da je pač veliko lepši od tvojih žrebet.«

Medtem sta pritekli tudi Miškino in Malino žrebe. Bili sta istotako lepi, veliki in močni živali.

»Poglej, Kopitar,« je rekel Razumnik. »Ta žrebeta so po nekaj tednov mlajša kot tvoji dve, pa mi povej ali so večja ali manjša kot tvoji?«

Kopitar jih je nekaj časa molče ogledoval, potem je pa pripoznal, da so mnogo večja in krepkejša kot njegovi živali. Hlapec je nato pognal žrebeta v hlev in jim položil nekoliko ovsa in sena.

Kopitar je vprašal: »Po kolikokrat pa krmiš na dan svoje živali?«

Razumnik mu je odgovoril: »Moja žrebeta krmimo po petkrat na dan. Zjutraj, opoldne in zvečer jim pokladamo ob istem času kot drugim konjem oves in nekoliko rezanice, naposled pa še nekaj boljšega sena. Poleg tega jih krmimo ravnotako tudi še dopoldne in popoldne po enkrat.«

»Ali pa trikratno krmljenje ne zadostuje?« je ponovno vprašal Kopitar. »Moja žrebeta krmimo le zjutraj, opoldne in zvečer, če jim pa kaj ostane, tedaj imajo to namesto posebnega pokladanja dopoldne in popoldne.«

Razumnik mu je odgovoril: „Samo trikratno krm-ljenje ni niti dobro, niti pametno. Mojim žrebetom da-jemo vselej le toliko krme, kolikor je gotovo tudi pojedjo. Če jim kdaj kaj ostane, kar se pa jako malo-kdaj zgodi, tedaj ostanek vsekar odstranimo. Krma, ki je ostala, se nekako izpridi in še celo, če je mokra. Če naj žrebe žre tako krmo, mu to gotovo ni v korist, zato je najbolje posebej krmiti dopoldne in popoldne po enkrat. To posebno krm-ljenje pa ima še drugo, po-sebno prednost.

„Ktero pač!“ je radovedno vzkliknil Kopitar.

„Če stojte živali dolgo pri jasliah in so lačne“, je pravil Razumnik, „tedaj vsled samega dolgega časa začenjajo vsakovrstne neumnosti; grizejo in glodajo jasliah in drug les in slednjič prično hlapati.“

„To sem že tudi opazoval pri svojih živalih, je povzel Kopitar. Pred dvema leti sem imel žrebe, ki je samotno stalo v hlevu. In kaj je bilo z njim? Popolen hlapavec je postal.“

da se pri zvečenju ni treba toliko mučiti. Kopitar, — ne zameri mi, — ampak veš, ti si pa res pravi Jurij, no, mislil sem, da si pametnejši.“

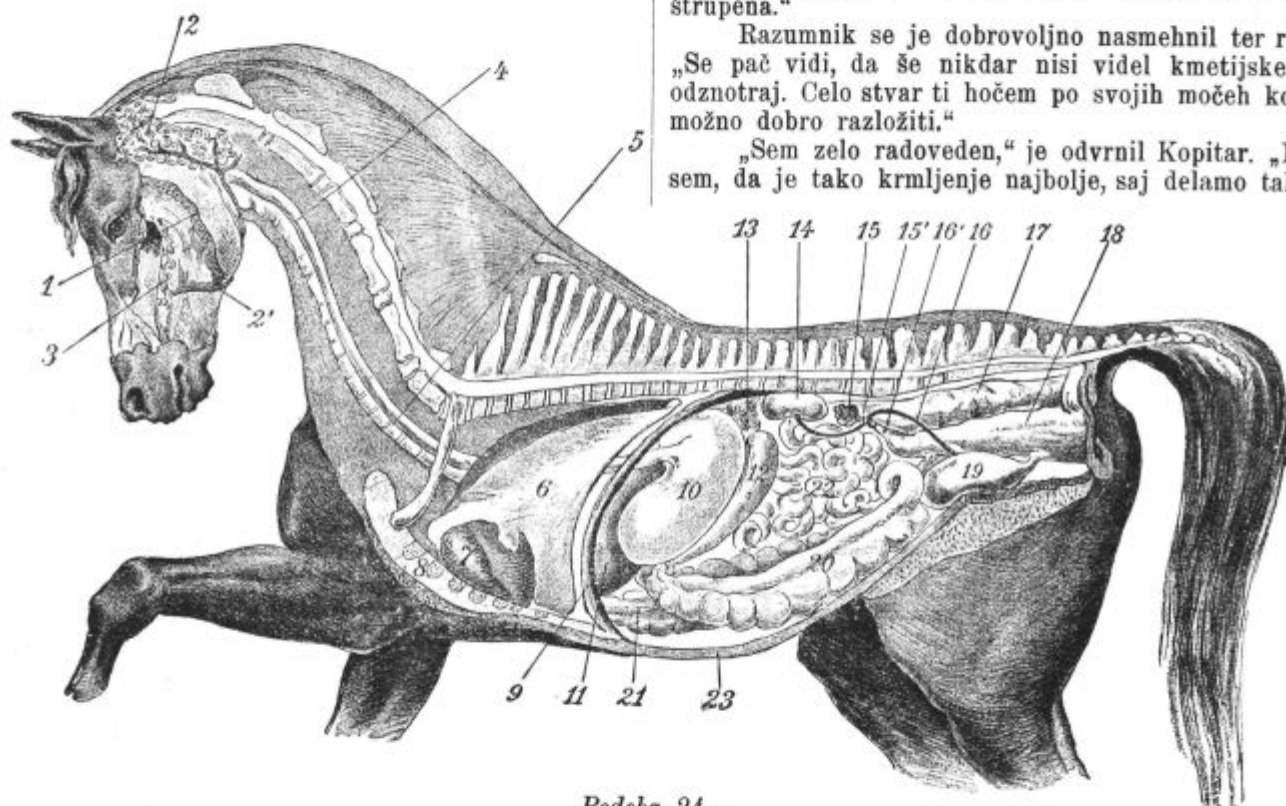
„Ali menda ni pametno, če skušam živalim dolgotrajno in mučno zvečenje stem prikrajšati?“ se je napol v jezi zavzel Kopitar. „Vselej ukažem krmo nekoliko namočiti in rezanica se mora pri meni kolikor mogoče kratko rezati, zato so moje živali tudi vselej hitro nasičene.“

„In oves pa ukažeš drobiti ali celo mleti“, ga je smešil Razumnik. „Še bolje bi bilo, če bi ti ukazal rezanico kuhati in jo pomešati z ovseno kašo, potem bodo tvoje živali še hitreje nasičene.“

„Ne razumem te zakaj naj bi močenje in kratka rezanica bili nekaj tako silno slabega in neumnega,“ se je obregnil Kopitar. „Par kapljic vode vendar ne more prav nič škodovati. In kaj pa je takega, če se rezanico reže namesto 2 cm dolgo le samo  $\frac{1}{2}$  ali  $\frac{3}{4}$  cm, zato vendar ista ne more postati škodljiva ali celo strupena.“

Razumnik se je dobrovoljno nasmehnil ter rekel: „Se pač vidi, da še nikdar nisi videl kmetijske šole odznotraj. Celotna stvar ti hočem po svojih močeh kolikor možno dobro razložiti.“

„Sem zelo radoveden,“ je odvrnil Kopitar. „Mislil sem, da je tako krm-ljenje najbolje, saj delamo tako že



Podoba 24.

1. Mišica žvečivka. 2. Ušesna žleza slinavka. 2'. Izcejalnišče iste. 3. Čeljustna žleza. 4. Goltanec ali požiralnik. 5. Sapnik.
6. Pljuča. 7. Sree. 8. Prsna kost. 9. Prečna mrenica. 10. Želodec. 11. Jetra. 12. Vranica. 13. Trebušna žleza slinavka.
14. Obisti. 15. Jajčišče. 15'. Jajčna cev. 16'. Prehod iste v rodila. 17. Mastnica. 18. Sramnica. 19. Mehur. 20. Danka.
21. Slepo črevo. 22. Tenko črevo.

Razumnik je pravil dalje: „Če pa žrebeta po večkrat dobijo krmo, se ne morejo dolgočasiti. Jaz pa tudi zato skrbim, da žrebeta podnevi nikoli ne ostanejo predolgo v hlevu. Kakorhitro so použila svojo krmo, jih takoj napodim vunkaj na tekališče ali pa na pašo.“

„Kaj, ti daješ svojim živalim samo suho krmo, če sem te prav razumel?“ se je začudil Kopitar. „Uboge živali vendar ne morejo še tako dobro prebavljati in jim je prebavljanje take krme gotovo silno težavno. Jaz pa delam drugače. Vsako krmo, ki jo dobijo, ukažem nekoliko namočiti, zato pa moja žrebeta veliko rajše in hitreje jedo. Kar vesel sem, kadar jih pri tem gledam.“

Razumnik se je pomenljivo posmehnil ter dejal: „Pri tebi torej žrebeta dobijo nekoliko namočeno krmo,

odnekdaj. Kako naj si sedaj vso stvar razlagam?“

Razumnik mu je začel pojasnjevati takole: „Prvič je nespametno dajati namočeno krmo in prekratko rezanico zato, ker potem živali premalo in slabo žvečijo. Tako krmo žival veliko prej pogoltne kot suho. Rastlinska vlakna se vsled slabega zvečenja v ustih slabo premelje in hranilne snovi, ki so takorekoč v njih zavite, pridejo vsledtega s sokovi za prebavljanje premalo v dotiko. Zmočeno krmo žival hitro pogoltne, vendar je ista premalo nadrobljena, oziroma natrta in raztrgana, da bi jo bilo mogoče dobro prebaviti. Na dolgo rezane rezanice pa žival ne more prej pogoltniti, dokler je ni dobro zmlela in prežvečila.“

„Tako, sedaj se mi pa že jasni,“ je veselo segel

Kopitar Razumniku v besedo. „Zdi se mi, da bo tvoja trditev najbrže res prava.“

Razumnik je pa nadaljeval: „To pa ni vse. Še eden važnejši vzrok je zakaj ne kaže tako krmiti kot se krmi pri tebi. Pojdi z menoj v hišo, tamkaj ti razložim celo stvar natančneje.“

Odšla sta v hišo in se vsedla za mizo. Razumnik je vzel iz omare podobo, ki je predstavljala konja v prerezu.

Pokazal mu je na podobi mesto, ki je bilo zaznamenovano s številko 2. ter mu govoril: „Tu med čeljusti in vratnimi vretenci in pod ušesom se nahaja neka žleza, ki jo imenujemo ušesna žleza slinovka (glej podobo 24.). Ta proizvaja slino. Slina pa služi v tem, da izpreminja škrob v sladkor. V rastlinski krmi je veliko škroba, tega pa more žival izkoristiti le, če ga s pomočjo sline izpremeni v sladkor, kateri more šele sedaj preiti v kri kot važna hranilna snov. Najbolj se dela slina ravno takrat, ko žival žveči. Živali, ki dobivajo suho krmo, jo morajo potemtakem dolgo žvečiti in čimdlje žvečijo, tem bolj isto poslinijo. Dolgo žvečenje je torej trikrat važno. Prvič zato, ker žival krmo dodobra zmelje, drugič se pri tem proizvaja obilo sline in tretjič ima slina pri tem dovolj časa, da povoljno vpliva na krmo, t. j. da dodobra izpremeni kolikor največ mogoče škroba v sladkor.“

Kopitar ga je poslušal z odprtimi usti, saj je bilo to, kar je sedaj slišal, zanj nekaj popolnoma novega.

Rekel je Razumniku: „No, sedaj pa verjamem, da je tvoja trditev res popolnoma pravilna. Takoj hočem to poizkusiti. Če je vse to res, potem morajo moje živali postati še lepše, pa tudi, če dobijo manj krme kot sem jim doslej pokladal. Povej Razumnik, koliko ovsu pa daješ vsaki dan?“

„Vedel sem že naprej, da me boš to vprašal,“ mu je odvrnil Razumnik. „Svojim kobilam dajem dnevno po 7—8 funtov ovsu in kakih 12 funtov sena. Primeren del tega sena zrežem z določeno množino slame v rezanico.“

„Kaj, ti ne daješ več,“ se je začudil Kopitar. „Tvoje živali pa vendar izborno izgledajo. Tako lepo okrogle so. Jaz pokladam mojim živalim po 8—9 funtov ovsu, sena jim pa dam kolikor ga le hočejo. Pojedo ga seveda vselej najmanj po 14 funtov. Sena imajo cel dan dovolj v garah ali pa v mokrih jasliah.“

„Kopitar, povem ti, da bi ti lahko veliko krme prihranil, tvoji konji bi bili lepši in tudi potili bi se ne, če bi jih ti tako krmil kot jaz,“ mu je dejal Razumnik. „Videl sem zadnjič tvoje živali kako so bile potne in vendar niti delo ni bilo kdovekaj težko, niti dan ni bil vroč in tudi ne soparen.“

„Res je, zelo se potijo in dostikrat sem se že temu čudil ter ugibal zakaj da je tako,“ je odkrito priznal Kopitar.

„Vzrok temu je le tvoje napačno krmljenje,“ ga je poučil Razumnik. „Če hočeš poslušati mene, boš to nepriliko kaj lahko odpravil. Sicer je pa že itak samodsebe zelo nespametno puščati seno cel dan v jasliah. Na tak način nikdar ne veš po koliko se krmi in živali same tudi nimajo nobenega reda, ki pa je prav važen pogoj za uspešno rejo. Mlade živali se ponavadi kaj rade prenaéjo. Pri tem se nepotrebno zapravi mnogo krme, dasi živali niso lačne, ker iz položene krme vedno izbirajo le najboljše, manj dobro pa odrivajo in razmetavajo po tleh.“

Oba prijatelja sta stopila zopet v hlev, kjer je ravno hlapec izmolzaval Gidro.

Razumnik je rekel: „Gidra ima še vedno nekaj mleka in jaz smatram za pravo, če jo vsak dan izmolzemo, dokler se mleko ne bo popolnoma posušilo.“

„Po koliko ovsu pa daješ sedaj odstavljenemu žrebetu vsak dan?“ je zopet vprašal Kopitar. „Seveda mu ga sedaj ne smeš veliko dajati.“

Razumnik mu je odvrnil: „Sedaj dobiva po 3 funte na dan, prihodnji teden mu ga bomo pa dajali že po 4 funte. Proti koncu prvega leta mora dobivati že po 8 funtov vsaki dan. Sena pa seveda dobiva primeroma manj. Sedaj mu ga pokladamo okoli 6 funtov, pozneje pa približno po 8 funtov. Poleg tega mu je dajati tudi nekoliko slame, in sicer zrezano v rezanico.“

„Ali mu daješ tudi kaj soli?“ ga je vprašal Kopitar. „O tem so ljudje menda različnih misli.“

„O pač, jaz ukažem dati odstavljenemu žrebetu po trikrat na teden po eno kavino žlico soli,“ je povzel Razumnik, „pozneje celo nekoliko več. Primerna množina soli žrebetu vedno koristi. Če je pa vreme hladno in mokro, ali pa kadar se žrebeta pasejo po mokrih pašnikih tedaj ne dobe soli. Stem preprečim drisko. Se važneje kot sol je pa pokladanje kostne moke ali pa poklajnega apna. V začetku ga dajem v manjši množini, pozneje seveda več.“

Kopitar se je zadovoljno pretegnil in je rekel: „Danes popoldne sem se pa veliko naučil. Skušal bom kolikor bom le mogel tudi tako delati.“

Prijazno sta si segla prijatelja v roke in krenila vsak proti svojemu domu.

J.

## Ne zanemarjajte kokošereje!

C. kr. deželna vlada za Kranjsko je poslala na vsa okrajna glavarstva okrožnico, ki se tiče važnosti kokošereje v sedanjem času in je obenem naprosila c. kr. kmetijsko družbo, da to okrožnico objavi v „Kmetovalcu“, čemur stem ustrezemo.

Okrožnica slove:

Glasom odloka c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 1. aprila t. l. so došla poročila, da so v nekterih političnih okrajih kmetovalcem naročili kokošerejo po možnosti omejiti ter kokoši, razen piclega števila, poklati.

Če je tudi v sedanjih razmerah neobhodno potrebno, da se vse krušno žito prihrani izključno za prehranjevanje ljudi, se mora vendarle prav nujno na to opozoriti, da ima ravno kokošereja največji pomen za preživljanje prebivalstva in da bi bilo silno napačno v tem času kokošerejo omejiti, ko ravno kokoši prično najpridnejše jajca leči, valiti in ko dobe kokoši največji del krme na paši in jih je treba doma le malo krmiti.

Torej je nasprotno pravilno ter je na kmetijsko prebivalstvo s poukom vplivati, da kokošereji posvečuje največjo pozornost.

Okrajnim glavarstvom se torej ukaže kmetovalcem po možnosti olajšati, da morejo z dano privolitvijo porabiti za krmljenje kokoši slabo žito, ki ni sposobno za mletev. Vrhutega naj se kmetijski kokošerejci opozore na veliko važnost pokladanja ostankov iz kuhinje kokošim, kateri ostanki se dajo tudi deloma posušiti in za daljšo rabo hraniti. Prav posebno važno je pokladanje zdrobljenih kosti ter naj se v to svrhu kupijo za skupno porabo kostni mlini.

C. kr. deželna vlada kranjska je nadalje razposlala okrožnico tele vsebine:

Dognalo se je, da kmetovalci v obilnem številu prodajajo koklje in jajca, namesto da bi jajca kokljam podložili.

Iz tega sledi nevarnost, da bo v bodočnosti pomanjkanje kuretine in jajec.

C. kr. okrajna glavarstva se z ozirom na gorenjo okrožnico opozore, da naj na kmetovalce v tem zmislu vplivajo, da ne skrbe samo za zadostno število kokoši, ampak tudi za zadosten zarod.

\* \* \*

Pristavek uredništva. Ti okrožnici objavimo v prav posebno vpoštevanje vsem našim kmetovalcem, ki se pečajo s kokošerejo. Sedaj morejo dobiti kokoši in piščeta skoraj vso potrebno krmo na paši, seveda tam, kjer ne delajo škode, in torej prehranjevanje kuretine malo ali nič ne stane. Paša kokoši po travnikih ne le nič ne škoduje, ampak je naravnost koristna, kajti kokoši ne pobirajo le razno zrnje, ampak največ iščejo in pojedjo raznih ličink, črvov, hroščev in posebno kobilic, ki na travnikih naredo veliko škodo. Rjavi hrošči, bodisi sveži ali posušeni in zdrobljeni, so izborna piča za kuretino, ki nič ne stane. Opozarjamo na tozadevni spis v današnji številki „Kmetovalca“. Skrbite predvsem zase in za svoje domače kraje in ne odprodajajte jajec za slepo ceno prekupcem, ki hodijo po hišah ter jih prodajajo veletržcem z jajci, ki jih potem naprej prodajajo z velikim dobičkom v tuje države. V prihodnjih tednih bomo glede prehranjevanja v velikih stiskah, preživljati se bomo morali s slabo nezadostno hrano in tudi za kmeta je neobhodno potrebno, da redno zauživa, kar je dovolj redilnega, in to so poleg mleka predvsem jajca, ki so tudi za kmeta ena izmed najcenejših in najredilnejših jedi. Jajca, ki se doma ne porabijo, naj se prodajo prebivalstvu v domačih krajih, ki istotako potrebuje dobre in razmeroma cenene hrane. Vse to velja tudi za klavno kuretino, t. j. za kokoši in piščeta. Ob času, ko kokoši pridno neso in je jajcev za domače kraje odveč, naj se jajca hranijo za tisti čas, ko jih primanjkuje. Hranjenje jajec se dobro izplača, ker so jajca ob času pomanjkanja precej dražja. Jajca se seveda morajo pravilno hraniti drugače se pokvarijo in zato opozarjamo na odgovor glede hranjenja jajec med vprašanji in odgovori v današnji številki „Kmetovalca“.

### Še nekaj o diamaltu.\*

Vsako gospodinjjo pri sedanjih razmerah najbolj skrbi, kako bi napravila dober kruh iz koruzne moke. Zato si pomaga, kakor si more, tudi če to ne gre brez manjših stroškov. In prav je tako, posebno še zaradi tega, ker ni misliti, da bi se razmere pred žetvijo, to je tekom prihodnjih štirih mesecev, kaj zboljšale.

Računati je treba stem, da je napredaj skoro sama koruzna moka in da ljudje, privajeni dobremu pecivu ne marajo vsakega kruha. Le kdor zna prav ravnati s koruzno moko, ta more speči dober koruzen kruh. Da jo je treba popariti, ko zamesimo, to je že marsikomu znano; da se pa dá storiti prav dosti za zboljšanje kruha iz koruzne moke z diamaltom, ki ga uporablja n. pr. vojna uprava, ker se je dobro izkazal pri peki vojaškega kruha, to bo pa pri sedanjih razmerah gotovo marsikoga zanimalo. Tudi druge državne pekarnice uporabljajo diamalt v obilni meri in z nemalimi uspehi.

Kakšen namen pa ima diamalt? Predvsem se kruh ž njim zelo zboljša. To napravi diastaza, neka snov,

\* Glej spis o diamaltu v 5. št. letošnjega „Kmetovalca“.

ki se nahaja v diamaltu in ki zelo ugodna vpliva na kvašenje in peko. Da se mora koruzni kruh dolgo časa kvasiti in da diamalt vzhajanje pospešuje, to je znano. Prav o tem pa, da kruh slabo vzhaja ter da ostane nizek, se sliši največ pritožb. Najvažnejše lastnosti kruha so pa gotovo okus, rahlost in pa prebavljivost. Tudi na te vpliva diamalt kar najbolje. To se vidi prav dobro pri komisu. Zato priporočamo vsakemu, naj v svojo lastno korist tudi pri napravljanju vojnega kruha uporablja v čim večji meri diamalt. Uporaba diamalta se bogato poplača, v čemur se diamalt ugodno razlikuje od drugih sredstev za olajšanje peke. Žal da je treba vsled razmer tudi diamalt prodajati dražje nego v navadnih časih, ker je mogoče dobiti snovi za izdelovanje diamalta le za drag denar, pa še to s težavo. Po novi žetvi bo pač tudi v tem oziru boljše. Da bo mogoče diamalt pravilno določiti, svetujemo, da ga naročate pravočasno.

Za 100 kg moke je treba 2 kg diamalta ali za 1 kg moke 2 dg. Diamalt se mora vedno razpustiti v mlačni vodi in s to tekočino napraviti kvas; testo, zamešeno s takim kvasom, mora vzhajati dlje časa, to pa zato, da pride diamalt do veljave. Peč ni, da bi morala biti zelo vroča. Diamalt se dobi pri Kmetijski družbi v pločevinastih posodah; posoda z 1 kg diamalta stane 2 K, z 4½ kg pa 8 K.

### Zakaj imamo na Kranjskem slabo podkovane konje in konje s slabimi kopiti?

Konci lanskega leta je bila v listih natisnjena vest, da so živinozdravniki, ki so sodelovali pri nabiranju konj za vojaške namene, našli na Kranjskem najslabše podkovane konje.

Ta vest ne odgovarja povsem resnici, zato jo na tem mestu popravimo in pojasnimo odkod prihaja.

Meseca oktobra l. l. je kmetijska družba naredila vlogo zaradi državne podpore za podkovsko šolo za l. 1915. in je pri tej priliki svojo prošnjo za podporo utemeljila z izrekom nekterih živinozdravnikov, ki so sodelovali pri naboru vojaških konj ob času mobilizacije. Ti živinozdravniki so namreč rekli, da so vobče malokje našli tako slabo podkovane konje kakor na Kranjskem. Ta izrek se torej precej drugače glasi kakor pa gori omenjena časnikarska vest.

Vsled gori omenjenega družbenega poročila na deželno vlado je ta izdala odredbo na vsa glavarstva na Kranjskem, glasom ktere je strogo gledati na izvrševanje podkovske obrti pri kovačih, ki so za podkovanje vsposobljeni.

Če so konji na Kranjskem slabo podkovani in imajo vsled tega pokvarjena kopita, ni vzrok podkovska šola kmetijske družbe, ampak so vzrok neveščji kovači, ki svojo obrt protipostavno zvršujejo, ne da bi se šolali na kaki podkovski šoli in še več so vzrok kmetovalci sami, ki ne skrbe za pravočasno podkovanje konj in za pravilno ravnanje s kopiti.

Začasni vodja družbene podkovske šole c. kr. štabni živinozdravnik v pok. g. M. Knaflič, ki ima mnogo tozadevnih izkušenj, je predložil kmetijski družbi poročilo, ki ga objavimo v pouk in na znanje našim kmetovalcem, ki imajo konje. Poročilo se takole glasi:

Na Kranjskem imamo pač podkovsko šolo c. kr. kmetijske družbe, v kateri se izučeni kovaški pomočniki v polletnih tečajih že temeljito nauče pravilnega podkovanja in so potem zmožni dobro in lepo podkovati.

Toda kaj pomaga kovaču temeljito tako znanje, če pa hočejo lastniki konj imeti iste po svoje podkovane? Kovač mora, kakor vsak drug obrtnik, skrbeti za svoj zaslužek, se mora boriti za svoj obstoj in mora z drugimi tekmovati. V takih razmerah je kovač večkrat primoran proti svojemu prepričanju konja tako podkovati kakor zahteva njegov lastnik. Dogaja se, da lastnik konja prinese s seboj staro podkev, ki jo zahteva porabiti, če je tudi že za nič, pusti konja kovati enkrat nanovo le na eno nogo in drugič na drugo in se pri tem prav nič ne zmeni ali bo potem konj lahko hodil in če je eno kopito daljše od drugega ali pa ena podkev drugačna od druge. Tako ravnanje je vzrok slabega podkovanja vobče in obenem pa kvvari kopita in sploh konjske noge.

Vsak konj mora biti vsakih 8 do 10 tednov na vseh štirih nogah pravilno prekovan, če se mu tudi podkve še dobro drže.

Kopita je namreč redno v določenem času skrajševati, kajti predolga kopita so za konjske noge silno škodljiva. Kopito s predolgo prstno (sprednjo) steno se pri težkem delu prične vpogavati, dobi koritarsko obliko in to je eden pglavitnih vzrokov, da imamo na Kranjskem toliko konj z izpridenimi, slabimi in plošnatimi kopiti, ki jih najboljši kovač s pravilnim podkovanjem ne more več popraviti. Če bi se pa kopita vsakih 8 do 10 tednov skrajševala, ohranili bi konji zdrave noge ter pravilno zraščena kopita, ki se dajo dobro in trpežno podkovati, kar je za lastnika konja samoobsebi umevno velike vrednosti.

Pri umnem ravnanju ni nikdar konja samo na eni nogi prekovati, četudi na drugih nogah podkve še dobro drže, ampak je redno konja na vseh štirih nogah prekovati, vsaj pa naenkrat na obeh sprednjih ali na obeh zadnjih nogah. Na vsak način mora imeti konj oba sprednja in oba zadnja kopita enako skrajšana in enako podkovana. Saj tudi človek, ki ima na enem čevlju peto, na drugem pa ne, ne more lahko in pravilno hoditi. Seveda so izjeme, vsled katerih se mora le eno kopito pred časom nanovo prekovati, a v tem slučaju mora kovač paziti, da ostane konj na obe vstricni nogi enako podkovan. Tudi je narediti tedaj izjemo, če ima konj na kaki nogi pokvarjeno kopito, ki zaradi tega zahteva na dotični nogi drugačno podkovanje.

Pri mladih konjih je prav posebno paziti, da se peta kopita, t. j. tisti del kopitne stene, ki je poleg strele (žabe) preveč ne poreže. Premočno porezovanje kopitne pete pri mladih konjih je ena izmed pglavitnih napak pri nas na Kranjskem. Kopitna peta mora biti najmočnejši del kopita, če naj podkev dobro drži in konj lahko trdno stopa. Večinoma so pa kovači pri tem delu najbolj lehkomišelní. Brezobzirno porežejo rog na kopitni peti, zato podkev ne leži dovolj trdno na kopitu, med podkev in kopito uhaja pesek, ki kvvari najvažnejši del kopitne stene. Tako torej tudi kovači s svojo lehkomišelnostjo večkrat kaj napačnega zakrivijo, zlasti se kaj takega ne da opravičiti pri kovačih, ki so bili v podkovski šoli in se danega jim nauka ne drže. Saj je podkovska šola zato, da se že izučeni kovači v svoji stroki izpopolnijo, da morejo potem kot samostojni podkovski kovači pravilno podkovati in s poukom iti na roko kmetovalcem, ki jim svoje konje v svrhu podkovanja zaupajo.

Vsak gospodar naj preudari koliko je vreden njegov konj in koliko mu s pravilnim podkovanjem lahko koristi ali škoduje. Nikdar ne z izdatki za pravilno kovanje konj varčevati, kajti tak izdatek vrednost konja znatno poveča, oziroma podaljša.

## Rjavi hrošči močno krmilo za prasiče in kuretino.

Sedanja vsled vojne visoka cena vseh vrst domačih živali dela živinorejce za kmetovalca posebno dobičkonosno. Ta visoka cena, četudi ne tako pretirano visoka, bo ostala tudi precej dolgo po končani vojni, kajti dolgo bo trajalo, preden se zopet zaredo dovolj velike črede, ki so sedaj porabljene, zato bo ostala živinoreja tudi po vojni še dolgo dobo let posebno dobičkonosna.

Nujna dolžnost živinorejcev je, z vsemi sredstvi skrbeti, da ohranijo za bodočnost dovolj in zdrave domače živine, ki bo podlaga novemu razvoju živinoreje, ko se enkrat vrne toliko zaželjeni mir.

Če se živina preveč odprodaja niso vzrok samo silno visoke cene, ki živinorejca mamijo, ampak tudi skrb, kako bo živino preskrbljeval vsled pomanjkanja delovnih sil in kako jo bo krmil, ker manjka nekterih krmil.

Prasiče ni mogoče opitati brez močnih krmil, a teh sedaj ni. Brez močne krme, t. j. brez otrobov in zrnja tudi kokoši ne uspevajo in ne neso jajec.

**Za prasiče in kuretino imamo v rjavih hroščih izborna močno krmilo.** Letos je ta nesrečni škodljivec vsaj deloma lahko naša sreča. Rjave hrošče moramo zatirati kakor druga leta, a obenem se z njimi lahko izvrstno okoristimo.

Prasiči kakor kuretina rabijo za dober razvoj živalskih beljakovin, ki jih je v hroščih zelo veliko, in pri prasičih rjavi hrošči lahko popolnoma nadomeste ribjo moko.

Kuretina lahko uživa svežih rjavih hroščev kolikor hoče, ne da bi ji škodovali. Tudi prasičem samim ne škodujejo, a svežih hroščev ni dolgo dobivati, kajti v par tednih izginejo in zato ni z njimi dolgo pomagano. Vsled tega je hrošče loviti, jih pomoriti, posušiti ter zmleti in tako dobimo veliko zalogo izvrstnega močnega krmila za dolgo dobo.

**Živi ali sveži rjavi hrošči pa tudi niso varno krmilo za prasiče.** V črevah prasiča živi neka glista po imenu „orjaški praskač“, ki se latinski imenuje „echinorhynchus gigas“. Ta glista provzroči pri prasiču zaprtje, vnetje črev in če predre čreva in pride v trebuh more tudi provzročiti vnetje trebušne mreže. Glistavi prasiči slabo uspevajo, se ne rede in le životarijo. Glista praskač je sicer doma v prasičjih črevah, razmnoževati se pa tamkaj ne more. Samec praskač je do 9 cm in samica do 40 cm dolga. Oplojena samica odlaga jajčeca, ki se v prasiču ne morejo izpremeniti v nove gliste, ampak grede od njega z blatom vred. Praskačeva jajčeca pridejo z blatom ali gnojem v zemljo, kjer jih pojedjo črvi ali ogrci, to so ličinke rjavega hrošča. Prebavljalni soki ogrca mehko lupino teh jajec razdenejo in se potem iz njih izležejo novi mladi praskači, ki se v ogrcih in tudi v rjavih hroščih prelevljajo. Če je prasič s praskačevo zalogo okužen ogrce ali rjave hrošče mora postati glistav, ker zaloga v prasiču šele dorase in postane sposobna za spolno razmnoževanje.

Samoobsebi umevno ni vsak ogrc in vsak rjav hrošč okužen, vendar je previdnost umestna, saj iz izkušnje vemo koliko prasičev je pri nas glistavih, ker vsako leto dobimo nebroj vprašanj, zakaj prasiči ne uspevajo, čemur je vzrok glistavost; velikokrat se nas pa kar naravnost vpraša odkod prihaja glistavost prasičev.

Temu nedostatku se preprosto ognemo in se obenem preskrbimo z zalogo rjavih hroščev kot krmilo za

dlje časa, če posušene hrošče zdrobimo ali zmeljemo in potem ta zdrob ali moko pokladamo.

Nabrani hrošči se v primerni posodi umorijo s poparjenjem s kromom, ali se jih pa v primernem zaboju vtakne v vročo krušno peč, kjer jih vročina hitro umori. Mrtve hrošče je posušiti in potem na kak način temeljito zdrobiti (šrotati) ali zmleti. Hroščev zdrob ali moko je večkrat v vročini presušiti, ker se v njej silno radi zarede razni črvi ali ličinke in je ta zdrob ali moko sploh tako na suhem hraniti, da ne more blizu kak mrčes, ki odlaga svoja jajčeca, iz katerih se izležejo ličinke ali črvi. V vročini večkrat presušena in potem dobro shlajena in prezračena hroščeva moka ne postane črviava.

Z nabiranjem hroščev ni velikih težkoč, kajti zgodaj zjutraj, zlasti če je hladno vreme, se jih dobi vsepolno od mraza otrpjenih in otroci prav radi proti neznamni odškodnini lahko naberejo ogromne množine hroščev. Z morjenjem, sušenjem in drobljenjem velikih množin rjavih hroščev so pa vendarle velike težkoče in je torej od razmer vsakega posameznika odvisno, koliko množino hroščev more naenkrat umoriti in koliko jih more hitro posušiti ne da se usmradijo. Z zdrobljenjem ali mletvijo posušeni hrošči se pač sme nekaj časa odlasati. Napravljane hroščevega zdroba ali moke je torej v praksi vse drugače kakor si marsikdo predstavlja.

Zdrob ali moka rjavih hroščev ima v sebi 55% dušičnatih snovi med katerimi je 34% prebavljivih živalskih beljakovin in je torej izredno močno krmilo, ki je v prvi vrsti za prasiče kot močno krmilo poleg druge slabe ali prazne krme in za kuretino namesto zrnja, ker drugače kokoši ne morejo leči dovolj jajec.

Prasiči prav dobro preneso do  $\frac{1}{3}$  hroščeve moke od vse suhe snovi, ki jo imajo dnevno dobiti.

Kokošim in perutnini sploh se hroščeva moka primeša med drugo pičo, kar je pa le tedaj potrebno, če se kuretina le doma krmí in ne gre nič ali premalo na pašo, kjer dobi dovolj semenskega zrnja in raznega mrčesa, kakor hroščev, kobilic, ličink in črvov.

## Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovorja, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

**Vprašanje 63.** Kako se kurja jajca na najpreprostejši način hranijo, da ostanejo dolgo časa porabna? (I. K. v L.)

**Odgovor:** Jajca so takorekoč nekaka živa bitja, zlasti če so oplojena predstavljajo pričetno obliko nove živali. Jajčja lupina je luknjičasta ter skozi te luknjice vrši menjava zraka. Če so jajca kokošim podležena ali se pa v gorkem valilniku umetno vale, je menjava zraka in vlage skozi luknjice takorekoč življenjska potreba. Če se pa jajce ne pusti valiti, pa zrak, ki prihaja skozi lupino, čez nekaj časa prične pretvarjati jajčo vsebino (beljak in rumenjaki) in jajce se izpridi. Da se jajce kmalu ne izpridi je preprečiti uhajanje zraka v jajce. To se n. pr. doseže, če se jajce

namaže s kako rečjo, ki zamaši luknjice v lupini. Jajca ostanejo nekaj tednov dlje porabna, če se namažejo s kako maščobo, ki se na zraku ne razkroji in ne da jajcem slabega okusa. Taka maščoba je n. pr. vasilina. Vlaganje jajec v apneni belež naredi iste dolgo porabne, toda taka „apnena jajca“ so porabna le v kuhinji za napravo močnih jedi, pri katerih se ne gleda veliko na kakovost jajec. Iz beljaka apnanih jajec se ne da stepsti sneg in so zato ta jajca v. dno cenejša. Najboljše sredstvo jajca dolgo časa dobro porabna ohraniti je njih vlaganje v mešanico od vode in vodotopnega stekla. V to svrhu se vzame 1 liter vodotopnega stekla, ki se pomeša z 10 do 12 litri mrzle vode, ki se je pa poprej prekuhala, da so se zamorili morebitni škodljivi trosi. Ta mešanica se dene v primerno leseno, lončeno, stekleno ali drugačno posodo, ki se da pokriti, da vanjo ne pride iz zraka nesnaga pomešana s kužili. Posodo za mešanico je imeti v prostoru, ki je kolikor mogoče bladen. V mešanico se pokladajo čista, t. j. osnažena jajca ter je paziti, da se posoda ne stresa. 10 do 12 litrov mešanice zadostuje za 140 do 150 jajec ter je paziti, da je nad jajci vsaj kakih 10 cm tekočine. Po potrebi se jajca varno vun jemljejo in druga naj pa v tekočini ostanejo. Pri pravilnem ravnanju ostanejo jajca v mešanici od vodotopnega stekla in vode skoraj 1 leto porabna. Beljak od tako hranjenih jajec se da stepsti v sneg in so jajca za vsako porabo v kuhinji dobra. Ker pa vodotopno steklo luknjice jajčne lupine kolikortoliko zamaši, zato cela jajca pri kuhanju pokajo, kar se prepreči stem, da se jajca pred kukanjem s tanko iglo na večih mestih prav previdno prebodejo. Vodotopno steklo, ki se nemški imenuje „Wasserglas“, se dobi v Ljubljani pri tvrdkah Čvančara v Šelenburgovi ulici in pri Kancu v Židovski ulici. Liter vodotopnega stekla, ki tehta blizu  $1\frac{1}{2}$  kg, stane okoli 90 v. V apnenem beležu ali v vodotopnem steklu vložena jajca so umorjena in n'so torej samoobsebi umevno več porabna za valenje.

**Vprašanje 64.** Ali so rjavi hrošči dobra krma za razne domače živali in za perutnino in koliko se jih sme pokladati? (L. P. v P.)

**Odgovor:** Rjavi hrošči so prav dobro močno krmilo za prasiče in za kuretino ter najdete Vi, kakor vsi drugi, ki enako vprašajo, obširen odgovor med spisi današnje številke.

**Vprašanje 65.** Ali sme lastnik njive pobiti tujo kokoš, ki se na njivi pase in ali mora za pobito kokoš plačati odškodnino? (I. S. v N.)

**Odgovor:** Nihče ne sme tujih domačih živali, torej tudi ne kokoši, pobijati, če pridejo na njegov svet, ampak je le upravičen jih s primerno silo odganjati, kakor zakon izrecno določa. Če delajo domače živali na tujem in obdelanem svetu škodo, je proti lastniku živali postopati po deželnem zakonu, ki se tiče varstva poljščine. Kdor tujo kokoš pobije je dolžan škodo povrniti. V slučaju pravde se nekateri sodniki postavijo na nepostavno stališče, da se kokoš sme pobiti in Vi, kot lastnik kokoši, v tem slučaju pravdo izgubite in se niti pritožiti ne morete, kajti sodbo izreče bagatelni sodnik in proti taki sodbi ni pripuščen noben priziv. Iz tega vzroka se mora staviti tožbeni znesek nad 100 K, potem ni pravda več bagatelna. Pred razpravo morate seveda tožbeni znesek primerno znižati in če v pravdi propadete, imate pravico do priziva. Vse to pravilno izvršiti more pa le odvetnik.

**Vprašanje 66.** Ali se da odpraviti pusti okus po lesu iz sadnega mošta in sčim? (F. C. v K.)

**Odgovor:** Pusti, oziroma trpek okus sadnega mošta prihaja od čreslovne kisline, ki se da odstraniti s čiščenjem mošta z želatino. Čim več se vzame želatine temveč se utopi čreslovne kisline. Nekaj te kisline pa mora vendarle

v moštu ostati, če ne je preveč mehkega okusa in tudi množina želatine, ki se rabi za čiščenje, je omejena, zato je najprej z majhno množino mošta preskušati, da se dožene prikladna množina želatine za ves mošt.

**Vprašanje 67.** Ali je katran od lesa dober za pleskanje žične ograje, ali je samo za pleskanje lesa? (F. C. v K.)

**Odgovor:** Ker se katerikoli katran na zraku le silno počasi popolnoma strdi, oziroma posuši, ali pa sploh ne, zato ni katran za pleskanje reči, ki ga ne vsrkavajo kakor les in torej ni poraben za pleskanje žične ograje.

**Vprašanje 68.** Kako se najumestneje in najbolje opere naravna volna? (L. K. v J.)

**Odgovor:** Pravilno je ovce oprati, preden se ostrižejo. Namen tega pranja je, odpraviti nesnago in zlasti na koncih volne prisušeno blato. Oprane ovce je na senčnem in zračnem prostoru počasi posušiti, drugače postane volna lomljiva. Ovce je tako ostriči, da se volna cele ovce po možnosti skupaj drži, kakor da bi se jih sleklo. Cela skupaj držeča volna ovce se imenuje run. Preden je volna sposobna za predenje, se mora oprati. Pred pranjem se volna po kakovosti odbere in zrahlja. Pranje prebrane volne ima namen odstraniti pot in nepotrebno maščobo. Oprano volno se končno s čisto vodo izplakne, posuši in preden se sprede mastno naredi. Pranje volne je obrt, ki jo je praktično in teoretično razumeti in se je naučiti, zato nam ne kaže na tem mestu to delo obširno popisati, ker je najbolje neoprano volno v predilnice prodati, kjer to delo razumejo.

## Družbene vesti.

\* **Gnojenje ajdi.** Že sedaj dohaja družbi mnogo vprašanj, če se bo ob ajdini setvi dobilo dosti kostnega ali rudninskega superfosfata za gnojenje ajdi. Zato odgovarja družba tem potom, da so doslej ostala vsa prizadevanja glede dobavljanja superfosfata iz Laškega brezuspešna in je Italija dne 25. marca vsako nadaljnje pošiljanje superfosfata preko meje prepovedala. Tuzemske tvornice pa so vsled pomanjkanja potrebnih surovin že pred tremi tedni morale prenehati z izdelovanjem in tako torej zaenkrat ni dosti upanja glede zadostne priskrbe tega važnega gnojila. Ob sebi je umevno, da družba še vedno skuša dobiti od koderkoli pravčasno kaj superfosfata in če bo tozadevno prizadevanje imelo kaj uspeha objavi udom to v eni prihodnjih števil "Kmetovalca".

Diamalt se dobi v pločevinastih ročkah po 4 1/2 kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštnine.) Opozarjamo na spis "Diamalt, dober pripomoček pri peki" v peti števil letošnjega "Kmetovalca".

\* **Semenske zmesi detelj in trav,** izbrane čiste in preskušene kakovosti, ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih oddaja kmetovalcem po nižje objavljenih cenah. — Opozarjamo na spis "Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi", ki ga na zahtevanje vsakomur zastoj pošljemo. Obenem opozarjamo na knjigo Weinzierl-Turk: O sestavljanju in setvi travnih mešanč, ki stane pri družbi za ude 1 krono.

\* **Deteljno seme,** zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 2 K 20 h in seme lucerne ali nemške detelje po 2 K 20 h kilogram.

\* **Semena detelj in trav** ima družba naslednje vrste v zalogi:

domača detelja ( <i>trifolium pratense</i> ) . . . . .	K 2-20
lucerna ( <i>medicago sativa</i> ) . . . . .	" 2-20
švedska detelja ( <i>trifolium hybridum</i> ) . . . . .	" 3-60
bela detelja ( <i>trifolium repens</i> ) . . . . .	" 3-80
esparzeta, izluščena ( <i>onobrychis sativa</i> ) . . . . .	" 1-60
francoska pahovka ( <i>avena elatior</i> ) . . . . .	" 2—
angleška ljulka ( <i>lolium parranne</i> ) . . . . .	" 1-40
laška ljulka ( <i>lolium italicum</i> ) . . . . .	" 1-40
pasja trava ( <i>daktylis glomerata</i> ) . . . . .	" 2-20
senožetna latovka ( <i>poa pratensis</i> ) . . . . .	" 2-20
navadna latovka ( <i>poa trivallis</i> ) . . . . .	" 2-80
medena trava ( <i>hoclus lanatus</i> ) . . . . .	" 2—
svetlikasta trstika ( <i>phalaris arundinacea</i> ) . . . . .	" 5—
trstikasta bilnica ( <i>festuca arundinacea</i> ) . . . . .	" 2—
rdeča bilnica ( <i>festuca rubra</i> ) . . . . .	" 2-80
lisičji rep ( <i>alopecurus pratensis</i> ) . . . . .	" 3-60
travniška bilnica ( <i>festuca pratensis</i> ) . . . . .	" 2—
mačji rep ( <i>phleum pratense</i> ) . . . . .	" 1-60
pasji rep ( <i>cynosurus cristatus</i> ) . . . . .	" 2-80
šopolja ( <i>agrostis stolonifera</i> ) . . . . .	" 3-60
zlata pahovka ( <i>trisetum flavescens</i> ) . . . . .	" 5—
pokončna stoklasa ( <i>bromus erectus</i> ) . . . . .	" 2-80
zmes travnih semen za trajne senožeti . . . . .	" 2-20

\* Glede oddaje semen naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

**Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 *dek* se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

\* **Modre galice** bo še nekaj po dnevnih tržnih cenah K 250 do K 270 za sto kg proti takojšnji naročbi in proti predplačilu za dobiti. Družbi je ponudena v nakup le omejena množina in zato sprejema tozadevne prijave le brez vsake obveznosti.

\* **Trtne škropilnice** ima družba tudi letos v zalogi, in sicer dve vrsti: navadne škropilnice "Korona" po K 28— in škropilnice novejšje sestave "Hero" po K 44— komad z zabojem vred. Slednje imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsnema, so močnejše in vsestransko priporočene. Družba si je letos nabavila tudi škropilnice sestava dunajske c. kr. kmetijske družbe "Avstrija", ki so zelo močno izdelane in zbog svoje trpežnosti jako priljubljene. Komad stane 44 kron. Družba si je nabavila tudi nekaterih potrebščin k škropilnicam, ker jih morajo posestniki starih škropilnic večkrat nadomestiti. Nova škropilnica je draga, dočim se da majhna nap.ka često popraviti z nadomeščanjem kakega dela. Razpršilnike, ki se lahko rabijo za oba stroja, nadomešča družba po 80 h ž iglo vred. Nova iznajdba je mrežna cevka, ki se lahko rabi pri vsaki razpršilni cevkli, ne da bi bilo treba pri razpršilni cevkli ali na razpršilniku kaj izpremeniti. Z mrežno cevko opremljena razpršilna cev lahko mnogo ur nemoteno deluje, ker se zamašenje dolgo zabranjuje. Komad stane 2 kroni. Kolenca so po 1 K.

**Žveplalniki.** V zalogi bo nekaj komadov nahrbtnih žveplalnikov "Prinz I" po 30 kron in nekaj ročnih žveplalnikov po 10 kron komad.

**\* Umetna gnojila:**

Kalijevo sol po K 13.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 7 K. Kdor gnoji travnike s kostno moko ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Na oral je računati 200 kg kostne moke in 100 kg kalijeve soli.

Kajnit po 6 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 16 K 100 kg z vrečo vred. Kostno moko je rabiti v zvezi s kalijevo soljo ali s kajnitom.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopno fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevnega dušika, oddaja družba po 24 K 100 kg z vrečo vred.

\* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odrasle govede po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 26 h. V manjših množinah pa po 28 h kg. Za manjše pošiljateve na zunanost se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošlja.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfineje zmlatih sezamovih tropin in jih oddaja po K 50 — 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 100 kg. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, ker oljnatih tropin v dolednem času sploh ne bo več dobiti.

## Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

### Občni zbor c. kr. kmetijske družbe za l. 1914.

(Dalje.)

Nato se oglasi deželni odbornik dr. Lampe in izvaja, da bo med mnogimi stvarmi, ki se jih bomo vsi naučili iz sedanje vojske, najvažnejša ta, da bomo vse drugače vpoštevali kmečki stan. Bolj kot debele knjige govore, nakaznice za kruh, po katerih se dobiva pičlo odmerjena množina. Ko bomo bolj vpoštevali kruh, bo pa tudi njiva zrasla v svoji veljavi. V tem oziru smo zaostali, ker je bila vsa pozornost obrnjena na povzdigo živinorejce. Sedaj bomo pa morali gledati na to, da se obdelajo tudi ona zemljišča, ki leže sedaj neobdelana, svoje poljedelstvo pa bomo morali izpopolniti, da bo kar najbolj mogoče intenzivno.

Veliki nauk svetovne vojne je ta, da je močna le ona država, ki more sama sebe prehraniti. Tudi v vojski je najvažnejši kruh. Naša država pa bo iz izkušenj, ki si jih je pridobila v tem času, morala gledati, da se tudi mi kot tostranska državna polovica v poljedelskem oziru izpopolnimo in postanemo bolj samostojni. Kmetje, zaupanje in pogum! Ne verjemite vznemirljivim, neutemeljenim govoricam.

Zato gleda kmet — nadaljuje dr. Lampe — lahko z zaupanjem v bodočnost. Pa kmet mora tudi v drugem oziru pokazati, da je res trden steber države. Širijo se razne vznemirljive govorice. Kmet naj jih ne verjame! Po mestih je mnogo ljudi, ki neprestano širijo samo slabe vesti in prazne čenče. Kje bi mi

že bili, če bi bilo res, kar ti vse pripovedujejo. Pameten kmet pa gre svojo pot in pouličnim čenčam ne veruje.

Naj se zgodi kakorkoli — kmet ostani na svoji grudi! Na svetu je vse mogoče, tudi to ni nemogoče, da bi sovražnik ne udrl v našo deželo. Sicer ni nobenega utemeljetelega vzroka za strah, ker se je od padca Przemysla sem naš strateški in diplomatiški položaj jako zboljšal, a tudi za ta slučaj velja: Kmet ostani mirno na svojem posestvu! Samo, če bi oblast ukazala naj se kmet umakne s posestva, sicer pa — to je tudi izkušnja te vojne — je edino pametno, da ostane kmet na svoji grudi, koder je pognal korenine njegov rod, kot pogumen stražar in gospodar svoje grude!

Kot druga točka dnevnega reda je bilo čitanje poročila o delovanju glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe za leto 1914. V svojem poročilu izvaja družbeni ravnatelj gospod cesarski svetnik Gustav Pirc kakor sledi:

#### Častiti občni zbor!

Zadnji redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske se je vršil dne 14. aprila 1914, in sicer prvič po novih pravilih, ki so bila sklenjena na občnem zboru l. 1912. in so bili tako kakor pri današnjem občnem zboru navzoči poleg glavnega odbora le zastopniki pravih udov posameznih podružnic.

Družbeno delovanje v l. 1914. je bilo slično delovanju v prejšnjih letih, zato imam čast poročati poglobitno največ o istem, kar je bilo pri družbenem delovanju izpremenjeno, oziroma nanovo vpeljano in to tem bolj, ker gospodje podružnični odposlanci in sploh družbeni udje itak poznajo odborovo delovanje iz zapisnikov odborovih sej, ki se redno objavljajo v družbenem glasilu »Kmetovalcu«, kjer se nahajajo tudi vse druge družbene uradne vesti in objave, ki kažejo delovanje glavnega odbora.

L. 1914. je imela družba visoko nad 9000 udov in bi letos prav gotovo že prišla nad 10.000, če bi ne izbruhnili svetovna vojska, ki v tem pogledu tudi družbo oškoduje. Sedanji pregled kaže, da je odstopilo doslej l. 1915. kakih 2000 starih udov, in sicer večinoma le zato, ker se nahajajo v bojni črti, dočim je na drugi strani že doslej pristopilo več kakor 500 novih udov. Danes je torej proti lansnemu letu le kakih 1500 udov manj in je torej stanje proti vsemu pričakovanju dobro.

(Dalje sledi.)

## Program za nakupovanje žrebet na Kranjskem.

### Dne 25. maja 1915:

Na Brezovici pri kolodvoru od 1/2 8ih do 10ih dopoldne;  
V Krškem pri Gregoričevi gostilni od 1/3 3h do 1/2 6ih popoldne.

### Dne 26. maja 1915:

V Brežicah poleg »Narodnega Doma« od 6ih do 1/2 8ih zjutraj;  
v Št. Jerneju od 10ih do 11ih dopoldne;  
v Škocjanu od 1 do 2 popoldne;  
v Mokronogu-Bistrici pri kolodvoru od 4h do 6ih popoldne.

### Dne 27. maja 1915:

V Št. Petru na Krasu pri gostilni poleg trgovca Alojzija Domicelja od 8ih do 9ih dopoldne;  
v Bujah (pri Košani) pri g. Deklevi od 10ih do 1/2 12ih dopoldne.

Naprodaj pripeljana žrebeta je imeti na dobrem povodu ter je s seboj prinesiti živinski potni list in spuščalni list onega žrebca, ki je žrebetov oče. Brez teh izkazil se ne sme kupiti nobeno žrebe. Nakupljena žrebeta se bodo takoj plačala in prevzela.

Celovec, 5. maja 1915.

### C. kr. remontna asentna komisija štev. 8. v Celovcu.

Marcelariu l. r.,  
podpolkovnik.